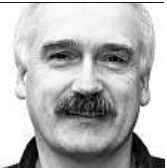

ÚHEL POHLEDU

Přijímací testy brání změnám

Nezavádějme další povinné nesmysly, ale hledejme, které zrušit

**OLDŘICH
BOTLÍK**
matematik

Jednotné přijímací a maturitní testy z matematiky a češtiny mají dva významné přínosy. Odhalují, jakými pitomostmi se musejí zabývat naše děti, aby prospěly. A také to, že jejich učitelé už jsou zřejmě apatičtí nebo na těch hloupých úlohách nevidí nic divného. Protože se hromadně nebouří. Nezačneme-li to okamžitě řešit, bude pořád rychleji přibývat žáků, kteří nečtou knihy, matematiku nenávidí a mnohdy ztratili chuť mít s vlastním vzděláváním cokoli společného. Což je problém nejen jejich, ale také náš. Už dnes. A vážný.

Jak to dělá babička

Cermat, autor testů, posílaje v žácích a jejich učitelích nesprávnou představu o obou oborech a o tom, jaký je cíl jejich výuky. Třeba matematika přece není ubíjející nuda ani formálně dokonalý, nesrozumitelný, ale zato naprosto přesný popis problémů předstírajících, že jsou ze života. Každý chápe, že žádnou skutečnou babičku ani nenapadne zjišťovat počet králíků a slepic stejně, jako to dělají mizerní didaktici matematiky. Jejich babička totiž nejdřív spočítá zvlášť všechny hlavy a zvlášť všechny nohy, pak si v kuchyni uvaří kafe, posadí se ke stolu, na okraji starých novin sestaví soustavu dvou lineárních rovnic o dvou neznámých a hbitě ji vyřeší. A nezapomene ani na zkoušku.

Přijímací test pro devátáky letos obsahoval tuhle úlohu. Všichni chlapci atletického oddílu se seřadili do zástupu podle velikosti. Před Petrem stála jedna osmina celkového počtu chlapců. Hned za Petrem stál jeho bratr Radek a za Radkem ještě pět šestin celkového počtu chlapců. Vypočtete celkový počet chlapců atletického oddílu. Záměrem autora úlohy bylo přivést žáky k sestavení lineární rovnice – o tom svědčí i podúlohy odpovídající dílčím krokům. Jenomže každý, kdo ví, že před Petrem stála osmina počtu všech kluků v zástupu, musí znát také jejich celkový počet. Jinak by přece nemohl o osmině mluvit. Tak proč by členy atletického oddílu, stojící v zástupu stejně jen kvůli úloze, počítal podobně nešikovně, jako matematická babička počítala králíky a slepice?

Kolik králíků je v této králíkárně? Skutečná matematika, jak píše autor, je umění tvořivě a správně myslet, být zvědavý a dokázat uspokojovat svou neustálou chuť přicházet věcem na kloub.

FOTO ČTK

Na nesmyslné úlohy se žáci připravují nesmyslnými činnostmi v hodinách. Drilují nejružnější operace se zlomky, s odstraňováním závorek, s úpravami všemožných výrazů a s řešením rovnic. Promarní se tím spousta času, neboť myšlenkami jsou stejně někde jinde. Totiž u toho, co je opravdu zajímavá. Nemohou přece brát vážně vysvětlení, že se jim to všechno možná bude někdy hodit. Kdy? Až budou počítat, kolik atletů stálo v zástupu před Petrem a za ním?

Nejde o vzorečky a poučky

Skutečná matematika, a to i na základní škole, je umění tvořivě a správně myslet, být zvědavý a dokázat uspokojovat svou neustálou chuť přicházet věcem na kloub. Matematika nejsou primárně „pravdy“, nýbrž umění vysvětlovat, proč pravdy platí. To lze rozvíjet u každého dítěte. Nedostanou-li žáci příležitost k podobným aktivitám – nacházet vlastní problémy, formulovat domněnky, objevovat, chybovat, být zklamán neúspěchy, dostávat inspiraci, zkoušet dávat dohromady vlastní zběžné návrhy vysvětlení a důkazů a mluvit o tom s ostatními –, je

Matematika nejsou primárně „pravdy“, nýbrž umění vysvětlovat, proč pravdy platí

”

jim upírána matematika jako taková. Problémem tedy není přítomnost vzorečků a pouček ve výuce. Problémem je, že v hodinách školní matematiky chybí matematika skutečná.

S testováním češtiny je to jakbysmet. Ve srovnatelně hloupé úloze z testu pro devátáky měli žáci prohledávat pasáž o Darwinovi. Uchazeči z ní měli vypsat tři podstatná jména, která se skloňují podle vzoru „růže“. Zaměňte pasáž za druhý odstavce tohoto textu – ten s králíky a slepicemi – a vyzkoušejte si to... Proč vlastně čteme? Abychom vychutnali krásu jazyka a ocenili originalitu autorova přístu-

pu? Abychom se dozvěděli něco zajímavého? Co vlastně vyplyne z toho, jestliže některá ze slov „slepice“, „kuchyni“ a „rovnic“ nevypíšeme? Neumíme je skloňovat? Neumíme hledat? Neumíme číst s porozuměním? Anebo nás to otravuje a autora úlohy bychom nejráději poslali do háje?

Děti se mají v češtině učit rozumět psanému i mluvenému slovu, vyjadřovat a vnímat krásu literárních děl. V matematice má jít hlavně o uvažování. Ani k jednomu cíli nevede jediná cesta, je však stále jasnější, že to není ta, na níž se „systematicky probírá“ předepsané učivo bod za bodem. Přijímací a maturitní testy měly dodat chybějící smysl učení těm žákům, kteří ho nenacházejí, neboť stupidita převládající výuky už se přiblížila kritické hranici. Testy ale vytvářejí zdání, že s výukou je všechno v pořádku, a brání tak změnám, bez nichž se výsledky vzdělávání našich žáků nezlepší. Nehledejme proto, které další nesmysly zavést povinné pro všechny. Hledejme, které zrušit.

Oldřich Botlík je spoluautor projektu Kalibro, zjišťujícího výsledky vzdělávání

DOPISY REDAKCI

Kompetence nikoli rozumbradů z magistrátu

Ad LN 15. 4.: Praha žádá přísnější metr na řidiče seniory

Jsem také senior, 70 let. Autem jezdím desítky let, díky bohu zatím bez nehody. Ročně najezdím cca 15 000 km, není to moc, ale ani málo. Troufám si říci, že jsem senior aktivní, na kole ročně najezdím cca 5000 km. Tak to jen pro informaci. Mnoho z mých vrstevníků je podobně aktivních, ale, pochopitelně, mnozí takoví být nemohou z objektivních příčin. Rozumbradové z magistrátu nás ale všechny hodili do jednoho pytle.

Je mi ale záhadou, proč to vzešlo zrovna z magistrátu. Myslím, že tohle by měli posuzovat lidé k tomu povolání. České silnice se stávají džunglí, kde platí právo rychlejšího a drzejšího. Má-li někdo silnější motorku či auto, je to pro mnohé důvod k vynucování si přednosti jízdy. A tak když jedu po dálnici 130, na okresce 90, jsem pro ně starý dědek, který je pomalou jízdou zdržuje. A na kole jsem obtížný hmyz, který tam vůbec nemá co dělat.

Zdeněk Joudal, Strašice

Omluvy, které nic nepřinášejí

Ad LN 6. 4.: Omluvte se za reconquistu, žádají muslimové...

Představitel mohamedánů ve Španělsku žádá španělského krále Filipa, aby se omlouval za přirozený boj Španělů za osvobození ze stáleté okupace.

Především – král se neomlouvá, a to zvlášť, když je k omluvě nucen. Již otec krále Filipa, bývalý král Juan Carlos, totiž udělal na prostě faux pas, když byl donucen k omluvě za lov slonů. Jeho odpůrcům to stejně nestačilo a král se bál do penze! Král, který se omlouval, prokazuje slabost a nekompetentnost k úřadu. Král má vést lid, nikoli se hrbít. Pakliže se král omluví, měl by se současně poděkovat z funkce. Evropa potřebuje jasné vedení, nikoli zbabělce. Zbabělci zařídí Evropě jediné rozvrát.

Ano, omlouvat se slušný člověk má, ale jen za to, co skutečně jednoduše konkrétnímu bližnímu způsobilo, to v globální politice nemůže platit.

Martin Kubík, Praha

Dopisy jsou redakčně kráceny

Názory v této rubrice nemusejí vyjadřovat stanovisko redakce

POLEMIKA

V zájmu Česka je konec druhé studené války

**VÁCLAV
HOŘEJŠÍ**

molekulární imunolog

Překvapila mě intenzita reakcí na můj článek *Přestaňte strašit „říši zla“* (LN 10. 4.). Redaktor Petr Zidek zareagoval článkem *Rusko je pro Česko hrozbou č. 1* (11. 4.) a redaktor Tomáš Vlach článkem *Scénář pro neposlušné* (12. 4.). Zaměstnanec amerického think tanku Atlantic Council Jakub Kalenský (*Nepapouškejme už ruskou propagandu*, LN 12. 4.) se snažil dokázat, že můj text vycházel z „nepravdivých předpokladů“ a „argumentačních faulů“, které jsem prý „zopakoval po kremelské dezinformační mašině“.

V první řadě musím kategoricky opovnovat obvinění, že hájím ruské zájmy. Nikoli – já se pouze snažím hodnotit situaci objektivně a nepředpojatě. Jsem si vědom mnoha negativních stránek nynějšího ruského režimu, domnívám se,

že naopak hájím naše, tedy české a evropské zájmy, nikoli zájmy nějakého amerického (evropského, ruského) vojensko-průmyslového komplexu.

Moji kritikové se soustřeďovali výhradně na to, jak je a vždy údajně bylo Rusko nebezpečné a rozpínavé, na interpretaci relativně nedávných ruských akcí vůči Ukrajině či Gruzii a na to, jestli byly, či nebyly vyprovokované, atd.

K té neustálé ruské rozpínavosti: srovnajme si prosím rozlohu ruského impéria (resp. jeho sovětského ekvivalentu) v roce 1914, 1936 a 2018 (ano, po roce 1945 se to zvětšilo oproti roku 1936, ale nikoli oproti roku 1914). Pokud jde o tu skutečnou expanzi v 17.–19. století, velmi mi připomíná například expanzi USA ve stejné době. Rusko před 30 lety ztratilo (bez jakéhokoli odporu) kompletně své bývalé komunistické satelity a posléze i skoro 25 procent sovětského území. Nezapomeňme také, že Rusko bylo v minulých dvou stoletích třikrát drtivě napadeno ze západu, nikoli naopak. Nevšiml jsem si, že by kdykoli v posledních desetiletích Rusko vznáše-

lo nějaké územní požadavky (pokud pomíneme specifický případ Krymu, který je možno co do motivací srovnávat třeba s izraelskou anexí Golanských výšin). Rusko dokonce ani diplomaticky neuznalo ty donbaské „lidové republiky“. Jsem přesvědčen, že by tam Rusko uvítalo nějaké rozumné mírové řešení – například federalizaci.

Je Rusko reálnou hrozbou?

Je očividné, že v posledních 30 letech Západ, resp. NATO (hlavně USA) podniklo několik vojenských akcí na podporu svých zájmů a že tyto akce měly velmi vážné důsledky – viz hlavně onen tragický rozvrát v oblasti Blízkého východu a okolí. Faktem také je, že USA mají po světě mnohem více vojenských základů než Rusko a že poblíž amerických hranic nejsou ruské základny žádné.

Je pravda, že Rusko podporuje několik separatistických kvazistátů (Jižní Osetie, Abcházie, Podněstří). Jejich vznik ale velmi připomíná třeba odstěpení Kosova nebo dříve vznik tzv. Severokyperské republiky.

Zidek tvrdí, že Rusko „ostentativně odmítá západní hodnoty“. Jsem přesvědčen, že ruská kultura jasně vychází z evropských tradic (a velmi podstatně k nim přispěla) a že Rusové vyznávají své původní poslání především řešit hrozící konflikty všemi dostupnými mírovými prostředky? Jsou s tím intervence NATO v různých zemích v souladu?

Upozorňuji, že mé názory na škodlivost ignorování ruských zájmů a uplatňování silových přístupů k Rusku nejsou jen nějakým výplodem poštelitého molekulárního imunologa, ale již dávno zaznívaly od prominentních diplomatů a politologů. Já jsem zásadním eurofederalistou a nemám naprosto žádné důvody hájit zájmy Ruska. Jsem hluboce přesvědčen, že by bylo v zájmu Česka, EU a celého světa, kdyby co nejdříve skončila ta nynější druhá studená válka, problém se opět začaly řešit diplomaticky a ty šilené částky na zbrojení se použily na řešení stále palčivějších globálních problémů. Západ je dnes jednoznačně silnější stranou v tom nešťastném konfliktu – seriózní a velkorysá snaha o nápravu by proto měla vzejít od něj.